

AVRUPA KONSEYİ

BAKANLAR KONSEYİ

Bakanlar Komitesi Tarafından Üye Devletlere Hazırlanan “Ceza Yargılamalarının Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi” İle İlgili Tavsiye Kararı No. R (2003) 13

*(Bakan Temsilcilerinin 10 Temmuz 2003 tarihindeki 848’inci toplantısında
Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir)*

Avrupa Konseyi İç Tüzüğü 15’inci maddesi (b) fıkrası hükmü uyarınca, Bakanlar Komitesi;

Avrupa Konseyi’nin amacının, ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek amacı ile, üye devletler arasında daha geniş bir bütünleşmeyi sağlamak olduğunu dikkate alarak;

Demokratik bir toplumun en önemli unsurlarından biri olan ve toplumun ve her bir bireyin gelişmesi ve ilerlemesi için temel koşullardan birini oluşturan İnsan Hakları ve temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin (bundan sonra Sözleşme olarak kullanılacaktır) 10’uncu Maddesi gereğince güvence altına alınan ifade ve haber alma özgürlüğü temel hakkı ile ilgili üye Devletlerin vermiş oldukları taahhüdü hatırd tutarak;

Medyanın, Sözleşmenin 10’uncu maddesi kapsamında, kamuoyunu ilgilendiren konulardaki bilgileri içeren, kamuoyunun bilgi edinme hakkı nedeniyle kamuoyunu bilgilendirme hakkı olduğunu ve bunun ayrıca medyanın mesleki bir görevi olduğunu hatırd tutarak,

Sözleşmenin 6’ncı ve 8’inci Maddeleri kapsamında yer alan masumiyet karinesi, adil yargılanma ve özel hayat ve aile yaşamına saygı haklarının tüm demokratik toplumlarda saygı duyulması şart olan temel gereksinimler olduğunu hatırd tutarak;

Ceza kanununun caydırıcı fonksiyonunu açık hale getirmenin yanı sıra ceza adalet sisteminin fonksiyonun kamuoyunca incelenmesini temin ederek, suç kovuşturmalarıyla ilgili kamuoyunu medya bildirimleri yoluyla bilgilendirmenin önemini vurgulayarak,

Sözleşmenin 6, 8 ve 10’uncu Maddeleri ile korunan olası çakışan hakları ve her bir hakkın gerçekleri ışığında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Sözleşme gereğince verilen taahhütlerin gözlemlenmesini temin etmekteki denetleyici rolüne gerekli saygı gösterilerek, bu hakların dengelenmesinin önemini dikkate alarak;

Bunun ötesinde, Sözleşmenin 11’inci Maddesinde örgütlenme özgürlüğü ile teminat altına alındığı üzere, medya ve gazetecilerin, medya alanında öz-denetime temel teşkil eden, mesleki örgütler kurmaları hakkını hatırd tutarak,

Gerek öz-denetim yoluyla gerekse devlet ile işbirliği halinde birlikte-denetim yoluyla, gazetecilikte sorumlu uygulamaları geliştirmek için, Avrupa’da medya ve gazeteciler tarafından birçok girişimden haberdar olarak,

Suç kovuşturmalarına ilişkin medya bildirimleri bağlamında, tehlikede olan hakların ve çıkarların korunması ile ilgili bilgilendirici tartışmaları artırmak ve suç kovuşturmalarına medyanın erişimini temin ederek tüm Avrupa’da iyi uygulamaları desteklemek arzusunda olarak,

Ceza kanunu ve uygulaması çerçevesinde kurbanın durumu üzerine R (85) 11 No’lu Tavsiye Kararı, Hoşgörü kültürünün geliştirilmesi ve medya ile ilgili R (97) 21 No’lu Tavsiye Kararı ile Cevap hakkı – bireylerin yazılı basın karşısındaki durumları ile ilgili (74) 26 No’lu Kararı hatırd tutarak;

Gazetecilerin bilgi kaynaklarını ifşa etmeme hakkı ile ilgili R (2000) 7 No'lu Tavsiye Kararı uyarınca, suç kovuşturmaları bağlamında gazetecilerin bilgi kaynağını saklı tutmasının önemini vurgulayarak,

Kitle İletişimi Politikaları 4'üncü Bakanlar Konferansı'nda (Prag, Aralık 1994) kabul edilen gazetecilik özgürlükleri ve insan hakları üzerine 2 No'lu Karar ve Kitle İletişimi Politikaları 6'ncı Bakanlar Konferansı'nda (Krakov, Haziran 2000) kabul edilen yarı için medya politikası üzerine Bildiri'yi dikkate alarak,

Bu tavsiye kararının, üye Devletlerde halen uygulanmakta olan ifade özgürlüğünü korumaya yönelik ölçütleri kısıtlamayı amaçlamadığını hatırd tutarak,

Cezai uygulamalarla ilgili olarak ulusal hukuk sistemlerinin farklılıklarının bilincinde olarak, Üye Devletlerin hükümetlerine, aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:

1. bu Tavsiye Kararına eklenen ilkelerin uygulanması için, kendi anayasal koşullarının kısıtlamaları çerçevesinde, Devletlerin gerekli gördüğü tüm önlemleri alması veya güçlendirmesi,
2. bu tavsiye Kararı ve eklenen ilkelerin, uygun olduğu yerlerde, çevirisi yapılarak, ülke içinde geniş çapta dağıtımının yapılması, ve
3. bu Tavsiye Kararı ve ekindeki ilkelerin, yargı makamları, polis makamlarının dikkatine sunulmasının yanı sıra medya çalışanlarına ve hukukçuların temsilci kuruluşlarına erişilebilir kılınması.

(2003)13 nolu Tavsiye Kararı'nın Eki

Suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgilerin medyada sunulmasına ilişkin ilkeler

İlke 1 – Medya aracılığıyla kamunun bilgilendirilmesi

Kamu, medya aracılığıyla, adli makamların ve emniyet birimlerinin çalışmaları hakkında bilgi alabilmelidir. Bu nedenle, gazeteciler, adli yargı sisteminin işlemesi hakkında, sadece aşağıdaki ilkelerde belirtilen kısıtlamalara bağlı kalmak kaydıyla, özgürce haber yapabilmeli veya yorumda bulunabilmelidirler.

İlke 2 - Masumiyet karinesi

Masumiyet karinesi ilkesine saygı duyulması, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, devam eden bir suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgi ve fikirler, suçlu veya şüphelinin masumiyet karinesi hakkına zarar vermeyecek şekilde medyada yer almalı veya yayınlanmalıdır.

İlke 3 - Bilginin doğruluğu

Adli makamlar veya emniyet birimleri, medyaya sadece doğrulanmış bilgiyi veya makul varsayımlara dayandırılmış bilgiyi vermelidir. Varsayımlara dayalı bilginin verilmesi halinde, bu durum medyaya açıkça ifade edilmelidir.

İlke 4 – Bilgiye erişim

Gazetecilerin, adli makamlar veya emniyet birimlerinden devam eden suç kovuşturmalarıyla ilgili yasal yoldan bilgi edinmeleri halinde, bu kurumlar ve birimler, söz konuyu bilgiyi, ayırım yapmadan, istekte bulunan veya bulunmuş olan bütün gazetecilere vermelidirler.

İlke 5 - Medyaya bilgi verilmesinin yolları

Adli makamların veya emniyet birimlerinin, devam eden bir suç kovuşturmaları hakkında medyaya bilgi vermeye karar vermeleri halinde, bu tür bilgiler, yetkili görevliler tarafından basın bültenleri veya basın konferansları aracılığıyla veya benzeri araçlarla, ayırım yapılmaksızın, verilmelidir.

İlke 6 – Suç kovuşturmaları esnasında düzenli bilgi sağlanması

Kamu çıkarına olan suç kovuşturmaları veya kamu tarafından dikkatle izlenen diğer suç kovuşturmaları hakkında, adli makamlar veya emniyet birimleri, araştırma ve polis soruşturmalarının gizliliğine zarar vermeyeceği veya yapılan suç kovuşturmalarının sonucunu geciktirmeyeceği veya engellemeyeceği takdirde, konuyla ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında medyayı bilgilendirmelidirler. Suç kovuşturmalarının uzun sürmesi halinde bu tür bilgiler düzenli olarak verilmelidir.

İlke 7 – Bilginin kötüye kullanımının yasaklanması

Adli makamlar veya emniyet birimleri, kanunun uygulanmasına yönelik olmayan amaçlar veya ticari amaçlar nedeniyle devam eden suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgileri kullanmamalıdır.

İlke 8 – Devam eden soruşturmalarda mahremiyetin (özel hayatın) korunması

Şüpheli, sanık veya tutuklu kişiler veya suç kovuşturmalarıyla ilgisi bulunan diğer taraflar hakkında bilgi verilirken, Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca özel hayatın korunması hakkına saygı gösterilmelidir. Şüpheli, sanık ve tutuklu aileleri ile şahit ve kurbanların yanı sıra çocuklar ile diğer zarar görebilecek kişilere özel önem verilmelidir. Kimliklerini ortaya çıkaracak bir bilginin, bu İlke'de belirtilen kişiler üzerinde olabilecek zararlı etkilerine de, her durumda, özellikle dikkat edilmelidir.

İlke 9 - Düzeltme Hakkı veya Cevap Hakkı

Suç kovuşturmaları kapsamında yanlış veya karalayıcı medya haberlerine maruz kalan herkes, diğer başvurulabilecek telafi yolları saklı kalmak üzere, ilgili medyaya karşı, durum elverdiği takdirde, düzeltme veya cevap hakkına sahip olmalıdır. Adli makamlar veya emniyet birimleri tarafından çıkarılan basın bültenleri de yanlış bilgi içerdiği takdirde düzeltme hakkı kullanılabilir.

İlke 10 - Zarar verici etkinin önlenmesi

Suç kovuşturmaları kapsamında, özellikle davayla ilgili jüri üyeleri veya seçilmiş yargıçlar, yargı makamları ve emniyet birimleri suç kovuşturmaları açısından önyargı riski oluşturabilecek bilgiyi açık bir şekilde sağlamaktan kaçınmalıdırlar.

İlke 11 - Mahkeme öncesi zarar verici yayımlar

Suçlanan kişi medyada yer alan bilgiler sonucu adil yargılanma hakkına büyük olasılıkla zarar verebileceğini veya verdiğini ispat edebilirse kendisine etkin bir yasal telafi yolu sunulmalıdır.

İlke 12 - Gazetecilerin kabulü

Gazeteciler, halka açık mahkeme duruşmalarına ve mahkeme kararlarının resmi duyurularına ayırım yapılmaksızın ve öncelikli akreditasyon koşulları aranmaksızın kabul edilmelidirler. Sözleşmenin 6'ncı maddesine uygun olarak halk mahkeme oturumları dışında tutulmadığı müddetçe, gazeteciler de mahkeme oturumları dışında tutulmamalıdır.

İlke 13 - Gazetecilerin mahkeme salonlarında bulunması

Yetkili makamlar, uygulanabilir olduğu müddetçe, mahkeme salonlarında halkın da varlığını göz ardı etmeyerek, talebe karşılık verecek şekilde, gazeteciler için belirli sayıda oturacak yer sağlamalıdır.

İlke 14 - Mahkeme salonlarında canlı yayın ve kayıtlar

Kanunlar veya yetkili adli makamlar tarafından açıkça izin verilmediği müddetçe medya tarafından mahkeme salonlarından canlı yayın veya kayıt yapılamayacaktır. Bu tür yayınlara sadece

kurbanlar, tanıklar, suç kovuşturmaları tarafları, jüri veya yargıçlar üzerinde uygunsuz bir şekilde etki yapma riski taşımadığı müddetçe izin verilmelidir.

İlke 15 - Medya haberleri için destek

Mümkün olduğu takdirde, yetkili makamlar duruşmaların tarihlerini, ithamnameler ve iddianameleri ve yasal haber aktarımına ilişkin diğer bilgilerin duyumlarını gazetecilerin isteği üzerine zamanında sağlamalıdır. Gazetecilerin, ayırım yapılmadan, kamuya açıklanmış kararların kopyalarını yapmalarına veya almalarına izin verilmelidir. Gazeteciler bu kararları halka dağıtma veya iletme imkânına sahip olmalıdırlar.

İlke 16 - Tanıkların korunması

Tanığın kimliği ancak tanık önceden razı olduğu takdirde, tanığın kimliği halkı ilgilendiriyorsa veya ifadesi daha önceden halka sunulmuşsa açıklanabilmelidir. Tanıkların kimliği yaşamlarını veya güvenliklerini tehdit ediyorsa hiçbir şekilde açıklanmamalıdır. Tanıklar için koruma programlarına, özellikle organize suç ve aile içi suçlara karşı açılan suç kovuşturmalarına, gerekli önem verilmelidir.

İlke 17 - Mahkeme tarafından verilen cezaların uygulanmasına ilişkin medyada yer alan haberler

Gazetecilerin, mahkemede verilen cezalardan ötürü hapishanelerde bulunan kişilerle bağlantı kurmalarına, adaletin adil işlemesine, mahkûmların veya hapishane görevlilerinin haklarına veya hapishanenin güvenliğine zarar vermeyecek şekilde, izin verilmelidir.

İlke 18 - Mahkeme tarafından verilen cezaların bitiminden sonra medyada yer alan haberler

Sözleşmenin 8'inci maddesinde yer alan mahremiyetin korunması hakkı, cezasını bitiren kişilerin toplumla tekrar bütünleşmesine zarar vermemek amacıyla, cezalarının bitiminden sonra bu kişilerin kimliklerinin korunması hakkını da içermelidir. Ancak bu kişilerin kimliklerinin açıklanmasına açıkça rıza göstermeleri veya kendileri ve işlemiş oldukları suçların tekrar toplum için sorun teşkil etmesi veya tekrar toplum için sorun teşkil edecek duruma gelmesi halleri yukarıdaki durumun dışında tutulur.